

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Beszélgetés Dobszay Péterrel (3. oldal)

Kitűnő zsidók - Dr. Mező Ferenc (9. oldal)

Dr. Frölich Róbert

Purimi törvényeink és szokásaink

„Újra itt van”, de nem csak a nagy csapat, hanem az esztendő legvidámabb ünnepe, Purim is. Történetéről a Bibliában található Eszter Könyve (Megilász Eszter, Megilla) számol be. Mivel Eszter Könyvét mindenki ismeri, vagy ha nem, elolvashatja, így e helyütt pusztán néhány adalékot fűzünk Purimhoz.

Hérodotosz görög történetíró szerint azonban Xerxes feleségét nem Vástinak (aki a Midrás szerint Nevuchádnecár unokája volt) és nem is Eszternek hívták, hanem Amestris-nek. (E névben azért felfedezhető az Eszter név gyökere.) Ráadásul, szintén Hérodotosz szerint a perzsa uralkodó csak a hét perzsa főnemesi családból választ-hatott magának feleséget.

A Megilla írója láthatóan jól is-merte a perzsa udvari szokásokat,

és ez is azt mutatja, hogy a történet rendelkezik valóságtartalommal. Elképzelhető, hogy a történet szer-zője nem volt zsidó, de nagy tiszte-lettel beszél Izrael népéről.

Lysimachos fordította a Megillát görögre. E fordításban található hat olyan vers, amely nem szerepel az eredeti szövegben. E versek még-sem csak a fordító képzeletének szülöttei, hiszen a Dura Europos-i zsinagóga mozaikjain szerepelnek olyan jelenetek, melyek e hat verset

idézik. Valószínűleg egy legendáról van szó, melyet Lysimachos bele-szőtt a fordításba.

Noha ez a nap nem ünnep, leg-alábbis a szó haláchikus értelmé-ben, mégis vannak a csak erre a napra vonatkozó törvények.

1. A Purimot megelőző napon, nap-keltétől napnyugtáig böjtölni kell
2. Eszter Könyvét fel kell olvasni és meg kell hallgatni Purim esté-jén és reggelén.
3. Ajándékot, „sláchmóneszt” kell küldeni egymásnak
4. Adományokat kell adni a szegé-nyeknek.
5. Lakomát kell tartani.

6. Addig kell inni, amíg össze nem tévesztik Hámánt Mordechájjal. (Mielőtt azonban valaki túl lelkesen koncentrálna erre a tör-vényre, ezt nem kell olyan szigo-rúan betartani, mint a többi!)

Akadnak érdekes purimi szokások, amelyek talán nem annyira közis-mertek, mint Purim törvényei. Lás-sunk néhányat ezek közül is:

– Néhány helyen főtt babot és bor-sót esznek, így emlékezve Dáni-elre, aki, akárcsak Eszter, egy nem zsidó uralkodó házában élt, és nem szegte meg a kósersági előírásokat, így főtt növényeket fogyasztott.

– Akad, ahol purimi rabbit válasz-tanak, akinek a legfőbb feladata, hogy – természetesen a jó erkölcs keretein belül – profanizálja a szent szövegeket.

– Máshol egy - külön Purimra szer-kesztett, és egyébként nem létező – talmudi traktátust, a Purim traktá-tusát tanulmányozzák. E könyv fő gondolatmenete a víz helyetti bor-fogyasztás előnyeit taglalja.

– Szokás továbbá mákkal, dióval, vagy lekvárral töltött süteményt, Hámántáskát fogyasztani. Noha ez speciálisan purimi sütemény, semmi köze sincs Hámánhoz. Neve egy elhallás eredménye. E süteményt német nyelvterületen Mohn-taschen-nek, mákos táská-nak hívták. A zsidó fül azonban úgy érezte, hogy a Mohn, mák szó ösz-szecseng Hómon, Hámán nevével, így lett ez Hámántáska.

– Ha már Hámánról esett szó, érde-mes megjegyezni, a Korán szerint Hámán a Fáraó egyik legbefolyáso-sabb tanácsosa volt, aki tornyot építtetett urának, hogy azon keresz-tül elérje I.tent. Más helyen a Korán együtt említi Hámánt Ko-rách-hal, aki tudvalevőleg Mózes ellensége volt.

– Askenáz szokás a píremspíl, va-gyis a purimi színjelöadás. A szo-kást először a XVI. században, egy lengyel zsidó tevékenysége kap-csán említetik meg, de széles körű elterjedése csak a XVII. század vé-gére nyúlik vissza. Nem csupán a bibliai történet elevenedett meg, de akár profán és humoros története-ket is színre vittek.

I M A R E N D

Hétköznap: 7:30-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja **17:00** óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával, sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 17:00-kor a **Hősök Templomban**.

Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9:30
Tóraolvasás: 10:00 Muszáf ima: kb. 10:45

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor, esti ima: 17:00-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

február 24.	17:10	március 3.	17:15
március 10.	17:25	március 17.	17:35
március 24.	17:45		

Dobszay Péter: Nyugalom és tűz kell - olykor egyszerre

December közepén, akár az olimpiák idején, a tévé képernyőre szegte tekintetét a Dohány körzet több tagja is. Ám ezúttal nem egy sportesemény, hanem a Maestro Solti Nemzetközi Karmesterverseny ültetett sokakat a készülékek elé. És szurkoltunk! Szurkoltunk orgonistánk, Dobszay Péter sikeréért. Nem csak mi kedveljük Pétert, de a közönség is a szívébe zárta, mert a döntőbe is a nézők juttatták. Majd ott szintén a – helyszíni – publikumnak köszönhetően ő nyerte a közönségdíjat. S ez talán többet ér, mint ha zsűri értékeli a legjobbnak...

Fotó: Monostori Ferenc

– Nyilván fontos a zsűri véleménye, hiszen átfogóbb, ráadásul szakmai ítéletet hoz, de egy művésznek, egy előadónak igenis fontos a közönség elismerése, s nekem ebben a verseny során kétszer is komoly részem volt – felelt a felvetésekre Dobszay Péter.

Orgonistánkat, mint ha kicserélnék, ha vezényel. A roppant kedves, és csendes(nek tűnő) „jó fiú” előtt egy szolid káromkodást is megfontol az ember. De karmesteri pálcával kezében kinyílik, könnyed – sőt vagány lesz, aki nem csak a zenészekre, de a közönségre is lazán kikacsint. No, de hogy kezdődött a pályafutása...

– Sok-sok éve a MüPa-ban lépett fel a Notre-Dame orgonistája, s nagyon magával ragadott – emlékezett Péter. – Húha érzés kerített hatalmába, nem értem a bőrömbe. A karmesterséghez is gyerekkori élmények kötnek, amikor otthon énekültünk és elkezdtem kalimpálni, valahogy megváltozott a hangzás, a tempó.

– Sokan szurkoltunk Neked, de azért csak kevesen tudják, mitől lesz jó egy karmester?

– Amit a közönség lát, az csak alig 15 százalék. Azt már lehet hallani is, hogy jól működik-e együtt a karmester és a zenekar. Sőt, akár pár perc után kiderülhet, miként változik a hangzás. Bár a versenyen a zsűri ezt is értékelte, értékelhette, azonban a teljes összecsiszolódás hosszú folyamat. Németországban 90 jelöltből fél év alatt választanak ki karmestert. Mi fontos még? Nyugalmat és tüzet kell adni, olykor egyszerre. Egykor irányító, szinte közlekedésrendész volt a karmester, ma már ez nem elég. Felfogást, koncepciót és sok mindent szükséges még nyújtani. Karmesterként nem csak magam vagyok,

mint az orgona mögött, néha meglep, hogy még mindig lámpalázás vagyok. Itt felelősség terhel másokért, akik felé magabiztosságot kell mutatnom, talán ezért is tűnök ilyenkor könnyedebbnak.

– Ez a felelősség vitt arra, hogy új hangszereket ismerj meg?

– Igen! Hangszercsaládonként egy-egy hangszert igyekszem megtanulni. Ez nekem is segít, hogy tudjam, mit kérhetek, mik a nehézségek, illetve a lehetőségek, mit lehet be-

lőlni kihozni. De ezt értékelik is a zenészek.

– Az orgonát jól ismered, ezt tudjuk, de hogy kerültél hozzánk, a Dohány utcai zsinagógába?

– Érdekes módon szinte egyszerre, három felől is jött felkérés. 2013-

ban vonult nyugdíjba Lisznyay-Szabó Mária, illetve ahogy itt mindenki ismeri, Marci, aki a tévében látott egy – milyen érdekes – MüPa-ban adott koncertemet. A másik szál Fekete László, főkantor, akivel több keresztény-zsidó közös imaórán is találkoztunk. S a harmadik, a kórus vezetője, Lázár Zsiga, akivel az egy tangózenekarban játszó feleségeinken keresztül ismertük meg egymást. Meglepett a megke-

resés, mondtam is Zsigának, de hát én nem vagyok zsidó. Ő nevetve csak annyit mondott, senki sem lehet tökéletes. Majd elmondta, hogy a szombat miatt ez fontos is. A meghallgatásomon, a Dohány orgonáján játszottam egy szóló darabot, majd Lacit kísértem. Ezután három hónap próbaidő következett, közben Marci betanított Az elején nagyon ésnél kellett lennem. Az első hónapban napi nyolc órát gyakoroltam, mert nyakunkon voltak az őszi ünnepek. Rengeteg segítséget kaptam Marcitól; Ferenczi Esztertől, a másik orgonistától és persze Lacitól. És még sokaktól. Mindenki ked-

vesen fogadott, támogatott. Azóta is remekül érzem magam a Dohányban.

– S hogy fogadták a hírt a barátok, a család...

– Érdeklődve és büszkén! A gazdagréti Szent Angyalok templom orgonistája is vagyok, s ha rólam szól, rendre büszkén emlegeti a Dohány zsinagógát, aki oda hívott, Károly atya. Tavaly amúgy vele jártam Izraelben is. S nekem is nagyon fontos a Dohány. Sosem feledhetem, hogy ez az első fix helyem. És sokat tanultam magamról is. Mindig mondom, a mi vallásunk értelmezhetetlen a zsidó vallás nélkül. Ráadásul a szombat tanítása alapján jobban figyelek a vasárnapjaimra...

– Ekkor legalább több időt tölthetsz a gyerekekkel!

– Persze, alig várom! Ráadásul Anna két hónapja, december 20-án született, míg Lackó már három esztendő, s mostanság a nemrég kapott hegedűjének örül, és azt nyüstiti. Kikapcsol, ha velük vagyok.

Forrás: www.peterdobszay.com

– Sokat azért nem pihensz, hiszen a találkozónkat néhány külföldi fellépés miatt halasztottuk, most pedig a beszélgetésünkről Szolnokra rohansz!

– Főpróba koncert lesz! Egy ideje a Szolnoki Szimfonikus Zenekar állandó karmestere lehetek. Ez remek lehetőség. Később nyilván szeretnék majd fellépni az ismert helyszíneken: MET, Scala, Carnegie Hall stb., de az igazi nagy álom, hogy zenekart építő karmester lehessék. Akár már meglévő zenekart átvéve, akár nulláról felépítve egy zenekart, s azt vezetni - 20-30 évig...

Schiller Zsolt

Feltámad a gyerekkatonák zsinagógája

Egy, a cár hadseregébe elrabolt, tisztté vált és hitéhez hűséges zsidó kisfiú építtette azt a zsinagógát, amelyet évtizedes omladozás után visszaadtak a zsidó közösségnek.

A cári elnyomás egyik legborzasztóbb csapása volt az orosz zsidó közösségek számára a kisgyerekek kényszersorozása. A XIX. század jó részében aránytalanul sok katonát kellett kiállítaniuk, sokukat kisgyermekkorukban elvitték, gyakran elrabolták. Nem ritkán a szegény zsidó-két gazdag zsidók megbízásából rabolták el, hogy saját gyerekeik mentesüljenek. Így raboltak el egy Herzl Tsam nevű fiút is 1851-ben. A legtöbben nem látták többé a szüleiket, és 25 év után, ha életben maradtak, nem zsidóként szereltek le.

A gyerekeket elragadták a szülői házból és így megszűnt zsidó nevelésük. A cári kegyetlenség célja pedig éppen az volt, hogy minél többen elhagyják hitüket. Mégis akadtak kisgyerekek, akik 25 éven át, a cár hadseregében is megmaradtak zsidónak. Herzl Stam is közéjük tartozott.

Amikor 1876-ban, 41 évesen ezredesi rangban leszerelt, Szibériában közösséget szervezett és zsinagógát épített a hozzá hasonló kantonista (így hívták őket) zsidó veteránoknak.

Nemrég a Moszkvától 2000 mérföldre keletre elterülő Tomszk városa – egy félmillió szibériai település – visszaszolgáltatta a helybeli zsidó közösségnek az, omladozó, de még mindig igen impozáns zsinagógát, a Katonák Zsinagógáját, egy szép faépületet.

A maga idejében a város lakói számára könnyen megközelíthető zsinagóga sok embert vonzott, eleven hitéleti központ volt, nem csak a leszerelt katonák látogatták.

A zsinagóga a szovjet időkben először színház, aztán lakás volt, amolyan tömegszállás, 17 szegény család osztozott a konyhán. Sokáig éltek a falai között hajléktalanok is.

Az épület felújítását az 1000 fős közösség nem fogja tudni finanszírozni. Bár a mostani nem a legjobb időpont ez a zsinagóga átvételére, keresnek majd forrásokat a rendbetételéhez, feltehetően Oroszországon kívül.

A Tomszk-i közösség kicsi, de aktív, a nagy ünnepeken a zsidók harmada, 300 ember megy zsinagógába, van mikve, iskolai előkészítő és zsidó általános iskola is 15 diákkal. Igenis van jövője TOMSZK zsidóságának. A Katonák Zsinagógája örököseinek.

Az imaház maga is reményt hirdet, azt, hogy a legbrutálisabb erőszak sem győzi le a lelket. A kisfiúk, akik mindennek ellenére zsidók maradtak a cári armadában 25 éven át, akikkel végig ott volt az I. ten, a zsidó nép hősei, mint a Makkabeusok. Az egyikük zsinagógát épített és a zsinagóga újra a miénk 120 évvel azután, hogy megnyitotta a kapuit.

Pesti Sólet menü a BZSH Kóserkonyha receptjei alapján

Báránybecsinált leves

Hozzávalók (10 személyre): 1,3 kg bárány lapocka, 2 ek. liszt, 2 kis karfiol, 15 db csiperke-gomba, 2 db fehérrépa, 5 db sárgarépa, 7 ek. olaj, 2 vörshagyma, 2 csokor petrezselyemzöld, ízlés szerint só, őrölt bors, tárkony

Elkészítés: A bárány lapockát kockákra vágjuk, majd rádobjuk a forró olajon megfuttatott, aprított hagymára, és fehéredésig sütjük. Hozzáadjuk az apró kockákra darabolt sárgarépát, fehérrépát, a gombát, és annyi vizet öntünk rá, hogy éppen ellepje. Sóval, borssal ízesítjük, és fedővel letakarva félpuhára pároljuk. Ezután beleszórjuk a karfiolrészleteket, majd ha minden zöldség és hús megpuhult a levesben, sűrítjük. Mielőtt levesszük a tűzről, megszórjuk az aprított petrezselyemmel. Tálaláskor a levest forrón kínáljuk, citromkarikával díszítjük.

Jaffai csirke párolt rizzsel

Hozzávalók (10 személyre): 4 csirkemell, 4 comb, 1,5 csésze narancslé, 1,5 csésze fehérbor, 2 fej szeletekre vágott hagyma, 1 szál halványított zeller, 1 reszelt sárgarépa, só, bors, paprika, 3 evőkanál olaj, fél csésze mazsola, ízlés szerint keleti kömény, 1 gerezdekre vágott narancs, reszelt narancshéj.

Elkészítés: A narancslevet, a bort, a zöldségeket és a fűszereket a kömény kivételével széles serpenyőbe öntjük, felfőzzük, és bő fél órán át kis lángon pároljuk a húsdarabokat. Ezután kivesszük, letörölgetjük, majd kevés olajjal leöntve, sütőben barnára sütjük. A serpenyőbe szórjuk a mazsola, a narancs gerezdeit, a reszelt narancshéjat, néhány percig forraljuk, majd a sült húsról locsoljuk. Még néhány percig sütjük, majd forrón, rizzsel tálaljuk.

Párolt rizs: A megtisztított 0,8 kg rizst kevés olajban forrósítuk fel, majd adjuk hozzá a rizs mennyiségéhez képest kétszeres mennyiségű forró vizet. Miután felforrt, levesszük alacsony hőfokra, és 15-20 percig főzzük. Miután elfőtte a levét, levesszük a tűzről, és fedő alatt 30 percig pihentetjük.

Hámán táska

Hozzávalók (10 személyre): 35 dkg rétesliszt, 15 dkg margarin, 1dkg élesztő, 10 dkg cukor, só, reszelt citromhéj, 2 tojás, kevés rum, szilvalekvár vagy máktöltelék

Elkészítés: A lisztet elmorzsoljuk a margarinnal és az élesztővel. Belekeverjük a cukrot, a sót, a citromhéjat, a két tojást, és annyi rumot adunk hozzá, hogy jól nyújtható tészta legyen. Kinyújtjuk, és háromszögletű darabokra vágjuk. Szilvalekvárral, vagy mákkal töltjük, félbehajtuk, szélét lenyomkodjuk, és tojással kenve kikent lisztezett tepsiben pirosra sütjük. Készíthetjük úgy is, hogy nagyobb pogácsaszaggatóval kivágjuk, a tölteléket középre rakjuk és három oldalról felhajtván, középen összenyomjuk

Jó étvágyat kívánunk!

Várkonyi Tibor

Mi szítja föl korunk új antiszemitizmusát?

Bájos, 43 éves francia zsidó asszony, nagy szellemi tekintély. Delphine Horvilleur-nek hívják, diplomáját a jeruzsálemi héber egyetemen szerezte. Férjezett, három gyermek édesanyja, közéleti rangját eddigi könyveivel alapozta meg. Az első egyike volt az „Éva kosztüm”, amely a zsidó nők öltözködési szokásaival, szeméremérzetével foglalkozott. A vezető könyvkiadók rangidőse, a Seuil most juttatta el a boltokba új kötetét „Ezer mód arra, hogyan lehetünk zsidók, vagy muzulmánok?” címmel.

A nyugat-európai sajtó egészét is az foglalkoztatja, hogy mondhatni vésszes mértékben kezdett el ismét terjedni a szélsőjobboldal fokozott aktivitása nyomán is a modern antiszemitizmus. A párizsi heti hírmagazinok egyik legrangosabbja, a fél évszázada jelenlévő, harcosan liberális Nouvel Obs, amelynek alapítója és vezetője az immár 97 éves hatalmas tekintélyű publicista, Jean Daniel, zsidó származású újságíró, a mai napig is, úgyszólván minden csütörtökön közzéteszi tanulmányaiba is beillő időszzerű gondolatait. Az ő ötlete volt, hogy a lap címdalálul azt a témát válassza ki, mi serkenti napjainkban is a nyers, vad antiszemitizmust? És Daniel kérte föl Delphine-t is, fejtené ki szószaporítás nélkül tömören, miért nem közkedveltek a zsidók a XXI. század első harmadában sem?

A meghívott szerző Jacques Lacant, a múlt század elején született francia pszichológust idézi. Azért, választja vele, mert a közhit szerint a zsidók „nem kifejezetten nyájasak”. Ez a kifejezés enyhe humoros hangsúllyal arra utal, a zsidókban valami lehető a „gonoszságból”. A gyűlölet nemhogy nem lankad, inkább rendszeresen, a történelem hamvaiból Főnixként újjászületik. Az antiszemitizmus egyik szítója, ennek a gyűlöletnek, és egyik sajátossága, hogy nem közönséges fajüldöző rasszizmus táplálja. A meggyőződéses rasszistának bizonyossága, hogy az ő oldalán lelhető a fizikai, kulturális és morális felsőbbrendűség, a „másik” nála kevesebbet ér. Az antiszemitát sajátos módon az érzés tartja hatalmában, hogy ő maga gyatrább.

Európa, kérde Horvilleur asszony, miként került szembe újra a jelenlegi antiszemita hullámmal? Azt hányja a zsidók szemére, hogy visszaélnék „kényelmes helyzetükkel”, mintegy összeesküvést szítanak, azzal érvelnek, hogy mindig ők voltak a „szenvedők”, túlságosan is sokat kellett tűniük. Ez a beteges féltékenység, az ősi irigység meglepő módon napjainkig is jelen van. Az antiszemita azt hirdeti, ő maga az igazságtalanságokért csak bosz-

szút forral, a jogos önvédelmét érvényesíti. Obszcén módon megfordítja a felelősséget, magát tünteti föl áldozatként, ő szenvedte el a társadalmi igazságtalanságokat, a gyarmatosítást, a fájdalmakat, amelyekért elérkezett a törlesztés ideje. De vajon honnan ered ez a különös szemlélet? Delphine Horvilleur 2016-os eseteket idéz vissza. Ifjú antiszemitákra hivatkozik, akik azt vallják, a gyűlölet indokolt, mert a zsidók általában gazdagok. A rendőrség mobiltelefonokra küldött SMS-eket talált, amelyek francia nyelvi hibákkal azt ismételtették, „azért gyűlölöm őket, mert mások, mint mi vagyunk”. A féltékenység olyan fogalom, amely arra hivatkozik, ami „belőlünk hiányzik”, ami-

gárabb, nagyobb forradalmár, mások kárára túlságosan is vagyonos. Férfiasabb, feministább, szexisebb, mindenben különbözőni igyekszik”.

Új jelenség az is, ezt mondhatni már az újságok többsége is átveszi, hogy a magát hagyományosan konzervatívnak nevezett pártok nagy része, frissebben a szélsőjobboldali mozgalmak programjaiból vesz át elemeket. Amikor tavaly tavasszal Macron elnök beköltözött az Élysée-palotába, a szinte De Gaulle óta különböző árnyalatokból kiindult hagyományos jobboldali pártok, csekély névváltoztatások után igyekeztek megőrizni demokratikus hagyományaikat, az Európában jobban elterjedt mérsékletet követték.

vel „mi kevesebbek vagyunk”. Igyekszünk másra hárítani hiányainkat. Íme, történelmi példák arra, hogy a zsidó „másoknál, kicsit pol-

Ebből alakult ki maga az Unió is, az alapító hat ország vezető pártjai olyan tömörülést hoztak létre, amely a sztálinista Szovjetunió ra-

dikális bolsevizmusával szemben megőrizte parlamenti demokratikus törekvéseit. Erre épültek a későbbi rendszerváltások is, ez tette lehetővé a szélesebb körű Európa létrehozását. Eközben az ugyancsak hagyományként jelen volt szélsőjobboldal ismét fölbukkant. Túl soknak találta a parlamenti viszonyokat, eltérő buzgalommal próbálta nacionalista mezbe öltözve föltámasztani a vesztes rezsimet. Eltérő mértékben ez főként Közép-Európára jellemző, egészen napjainkig.

Néhány hónapja azonban áttért a hullám Nyugat-Európára is, hangadó országokban. Köztük az NSZK-ban, Ausztriában és másutt fasisztoid jellegű mozgalmak befurakodtak koalíciós kormányokba, föllazítják a konzervatív demokráciákat. Franciaországban például az egyik magát esztendő óta mérsékeltnek minősítő jobboldali párt „radikálisnak” keresztelkedett át, és a jelenleg magát centristaként minősítő hatalom ellenzékeként a lényegesen meggyöngyölt lepenista Nemzeti Front törekvéseit másolja, mintegy új szélsőjobboldali irányzatot hoz létre.

Miként is ne erősödnék tehát az a nézet, mintha az antiszemitizmus új hulláma árasztaná el veszélyesen, kontinensünknek eléggé tekintélyes fertályait?

Négyjegyű számok szorzása zongorán

Február 18-án (vasárnap), a Dohány Kulturális Páholyában Galkó Balázs színművész ezúttal Darvas Ferenc, Erkel Ferenc és Fényes Szabolcs díjas zeneszerzőt kérdezte. Elnökünk, Nádel Tamás mutatta be vendégünket, s nem csak pályafutását ismertette, szölt édesapjáról, Darvas Szilárdról is, aki az 50-es években volt népszerű költő, humorista és konferanszié.

A Goldmark-terem asztalai körül alig maradt üres hely, olyan sokan voltak kíváncsiak Darvas Ferencre, aki a délután során többször is a zongora mögé, s így színesítette a beszélgetést.

Galkó Balázs talán némi meglepetésre először nem a zenéről, hanem a színészetéről kérdezte a vendéget, aki az Örkény Színházban két (Shakespeare) darabban is kisebb szerepet kapott. Bár elindultunk a zene felé, mégis maradtunk Shakespeare-nél, aki többször is előkerült még. Darvas Ferenc ugyanis 24 évesen, a Lóvátett lovagok darabhoz írta első zenéjét, a Fővárosi Operett-színház számára, amelynek már 20 éves korától állandó korrepetitora volt. Megtutuk, mindig is zenésznek készült, mint kiemelte, mert másban nem igazán mutatott tehetséget. Zenei fejlődését eleinte édesanyjának köszönhetette, aki nem csak szerette a zenét, de lelkesen zongorázott is.

Vendégünk elmondta, 20-30 film zenéje fűződik a nevéhez. A legismertebb film, Bereményi Géza El-

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

dorádó-jához írt zenéje a francia filmfesztiválon bekerült a legjobb 6 közé, de félt attól, ha nyer, akkor ugyan mit és milyen nyelven mond majd a publikumnak. Megúsza, de „vigaszdíjként”, a kor nagy sztárja, Yves Montand, felolvasta a nevét - érdekes kiejtéssel.

Különböző színházi előadásokon Csákányi Esztert, Eszenyi Enikőt, míg mostanában Koltai Róbertet

kísérte, kíséri zongorán. A Goldmarkban pedig saját magát, miközben négyjegyű számokat szorozott össze. /A statisztikusok kedvéért a két feladat: 1297X3758 és 5432X7386./ Mint kiemelte egyrészt így könnyebb számolni, ráadásul egy-egy hang megfelel egy-egy számnak. No meg talán így a közönség is türelmesebb. Sokak öröme nem sokkal később előadta Kazal László Egy százlábú lesántulása című dalát, s a délután némi örömelekléssel zárult - úttörőnek is érezhettük magunkat (Mint a mokus...).

A kettő között még megtutuk, hogy a mai napig igazolt asztaliteniszező, s majd 10 évig az MTK-ban játszott. S ha már MTK, a zsidó kötődés kapcsán elmondta, nagyapjaék zsidók. Illetve gyerekként sok zsidó bácsi és néni mesélt neki (zsidó) vicceket, melyeket annyira megszeretett, hogy mai napig magával hord egy zsidó viccgűjteményt.

A tervek szerint a márciusi Kulturális Páholyban is találkozhatunk Darvas Ferencel, mert ő kísérheti majd zongorán az aktuális vendéget, Hernádi Juditot.

A DOHÁNY KÖRZET MÁRCIUSI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában.

- Március 1. **Purim.** Reggel *Megilla-olvasás* a Talmud-Tórában 7:30; Este Tökéletes Szerelem- színelőadás a Goldmarkban¹ 19:00
- Március 2. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Március 3. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:15
- Március 6. „Zsidóságunk alapjai” tanfolyam a Talmud-Tórában 17:30
- Március 9. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Március 10. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:25
- Március 13. „Zsidóságunk alapjai” tanfolyam a Talmud-Tórában 17:30
- Március 15. **A Szabadságharc 170. évfordulója** emlékünnepe a Kozma u.-i temetőben 13:00
- Március 16. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Március 17. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:35
- Március 18. *Dohány Kulturális Páholy* a Goldmarkban
Vendégünk Hernádi Judit 15:00
- Március 20. „Zsidóságunk alapjai” tanfolyam a Talmud-Tórában 17:30
- Március 23. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Március 24. Reggeli ima a Hősökben 9:30,
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:45
- Március 30. Erev Pészach, elsőszülöttek böjtje, *Chomec elégetése 11:44-ig*
Este **első Széder² a Goldmarkban** a 18:00-kor kezdődő I.tentisztelet után
- Március 31. Pészach I. reggel, reggeli ima 9:30; esti ima 18:00
- Április 1. Pészach II. reggel, reggeli ima 9:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában

¹ Regisztrációköteles!

² Jelentkezési határidő március 23.

A jegy ára 5:000 Ft, kultuszjárulékot fizetőink 10 % kedvezményt kapnak.

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádel Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S per-sze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám:

11707024-20359234-00000000

IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Egy Jahrzeit margójára • Hevesi Simon

A rabbi. A férj. Az apa. A tudós. A mai nemzedék nem tudja, ki is volt ő. Pedig élete, munkássága, lelkiismeretessége, tudása sokak számára lehetne fáklya.

Aszódon egy rabbi-családba született 1868. március 22-én, az Emancipáció évében, amely egész életét, felvilágosultságát meghatározza.

Már gyermekkorában kitűnt éles elméjével, s a betű szeretetével. Meghatározó eleme volt a későbbi nagyhatású szónoknak többek között Arany János költészete.

1892-ben avatják doktorrá, 1894-ben tesz rabbi vizsgát. Rövid vidéki szolgálat után, 1905-ben választotta rabbijává a Pesti Izr. Hitközség és még ebben az évben elfoglalja a Dohány utcai templom rabbi székét.

Haláláig, 1943-ig a Dohány rabbija. Hevesi Simont az utókor, mint a kiemelkedő szónokot, illetve az ősi héber szöveget avatott fordítóját ismeri. Ilyen Jób könyvének fordítása éppúgy, mint a Dohány templomban mai napig használatos

Nagyünnepi imakönyv magyar szövege. Nevéhez fűződik az OMIKE alapítása, a Magyar Zsidó Szemlét, a Hácofe folyóiratot, a Jabneh homiletikai folyóiratot indítja

útjára, részt vesz az IMIT munkájában és irányításában.

E-mellet maga is ír, filozófiai, illetve vallásbölcseleti cikkeket és könyveket, nemcsak magyarul, hanem irodalmi héber nyelven is. Kiemelkedő munkái közé tartoznak Majmuni Útmutatójáról illetőleg Immanuel Kantról írott művei.

Szociális téren is aktív, megalakítja a Zsidó Patronage Egyesületet.

Létrehozza a Menza Akadémiát. Ez ingyenes vagy olcsó étkezést kínál a tandíjat épphogy fizetni tudó zsidó egyetemi hallgatóknak. Az asszimiláció útjára lépett fiatalokat így összegyűjtve próbálta visszafordítani a zsidó életben.

Elismeréseit itt fel sem tudjuk sorolni. Személyes „kedvencem”: 1939-ben Amerikába látogat – ekkor fia, Jenő már ott él –, és átveszi a Jewish Theological Seminary of America díszdoktori címét.

1931. április 3-án, a péntek esti I. tiszteleten a Dohány zsúfolásig megtelt. A szombat köszöntése mellett Pészach ünnepe is volt. Hét óra után egy merénylet – mint a későbbi vizsgálatokból kiderül, zavarodott, kezelésre szoruló elme – őt lövést adott le pisztolyából, s őt ember sebesült meg, akik közül később belehalt sérüléseibe.

Hevesi az újságok hasábjain vádol. Olvassuk szavait: „Át voltam hatva

attól a meggyőződéstől, hogy bennünket veszedelem nem érhet. Angyalait küldi az Ő.való, hogy őrizzenek minden utadon” (Egyenlőség, 1931. Április 11.) Vádolja a rádióműsorokat, hogy „a rádióban leadott beszédek sokszor féktelen izgatást tartalmaznak a zsidók ellen” (Uo.)

És mit válaszol erre a királyi főtanácsos? A rádióban elhangzott beszédek között nem talál olyat, amely megfelelné Hevesi vádjainak. De „Fogadja Méltóságos Uram legőszintébb nagyrabecsülésem kifejezését, mellyel maradtam készséges híve...” (MZSML XIX-273, 8/2)

Hevesi Simon 75 éve hunyt el. A Jahrzeitjén, Svát 26-án (február 11-én, vasárnap) a Dohány utcai templomkörzet felkereste sírját a Kozma utcai temetőben, és gyászimat mondott.

Mi vagyunk az utódai.

Mi LEGYÜNK az utódai!

Frölich Kati

A Dohány Zsinagóga Alapítvány Kulturális Páholya

Vendég: Hernádi Judit, Jászai Mari-díjas, Érdemes művész, akivel Galkó Balázs színművész beszélget.

Zongorán kísér Darvas Ferenc.

Időpont: 2018. március 18. 15 óra.

Helyszín: Goldmark-terem
(1075 Budapest, Wesselényi utca 7.)

A rendezvény ingyenesen látogatható.

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk Önt és családját **március 30-án** (pénteken) a **Goldmark-terembe, a Dohány utcai körzet, hagyományos Széder-estjére**, az esti imát követően **(kb. 18:45)**.

A részvételi díj **5.000.- forint**, a kultuszjárulékot fizetők **10 % kedvezményt** kapnak.

/Szokás szerint csirke-, illetve marhahúsos menü közül lehet választani./
Jelentkezni **legkésőbb** március 23-ig Fülöp Ildikónál az irodában (VII. Síp u. 12. I. emelet), vagy az ismert telefonszámon:
(06 1) 413-1515.

Dési János

Hogyan tudták meg a híres írók, hogy ők zsidók?

A történetek biztosan sokaknak ismerősek. Miként tudja meg valaki, már nem is olyan nagyon kisgyerek korában, hogy zsidó? A következő két számban több magyar író ezzel kapcsolatos regény-részletét elevenítjük fel – ami érdekes, hogy mind, különböző korok gyermekei. Most Hunyady Sándor (1890–1942), Nádas Péter (1942) „vallomását” olvashatják.

Hunyady Sándor

Talán fél éve ismertem már apámat, amikor egy nagy, osztályközi verekedés után, összekarmolt arccal mentem haza az iskolából.

Nagyanyám megkérdezte:

– Mit csináltál, te haszontalan?

Diadalmasan feleltem:

– Jól elraktuk a zsidókat!

Az anyám arca azonban nagyon felhős lett. Nemcsak szomorú, hanem haragos. Hosszú csend után az anyám rám emelte tiszta szürke szemeit.

– Mindenképpen utálok a verekedést. A verekedés nem emberhez méltó dolog. Micsoda ostobaság olyanokat mondani, hogy megraktuk a zsidókat? Mit gondolsz, olyan nagy hőstett megrakni a zsidókat?...

– Nem hőstett, mama. De annyit ugrálnak, hogy néha muszáj őket elrakni.

Anyám folytatta:

– Ha nagyobb leszel és okosabb, meg fogod tanulni, a zsidókat nem illik bántani. Tekintsd a zsidókat olyan nemzetnek, akiket egy nagy szerencsétlenség és a maguk természetének nyughatatlansága szétszórta mindenfelé a világon. Elnyomták őket. Sokat küzdöttek, s szenvedtek. Mindig ők voltak a gyöngébbek. Sok súlyos sértést kellett eltűrniük, csak hogy a pusztá életüket megmenthessék...

Ez egy kicsit meghatott, de azért csak a magamét hajtogattam:

– Igen, mama, de hát akkor miért ugrálnak mégis annyit?

Anyám tudomásul sem vette ezt a közbevágást.

Nyugodt, világos modorában folytatta tovább:

– Azonkívül pedig nagyon nevetséges, ha éppen te mondd, hogy „megraktuk a zsidókat”, hiszen te is zsidó vagy.

Ijedtemben kivettem a szalvétát a nyakamból és fölálltam az asztal mellől:

– Tessék?! Hogy tetszett mondani, mama? – kérdeztem, mintha nem jól hallottam volna.

– Te is zsidó vagy! Ismételte anyám komolyan. Még mindig reménykedtem, hogy talán tréfál. Csak meg akarnak leckéztetni..

(...)

– Hát akkor, hogy lehet mama, hogy én mégis református hittanba járok?

– Jó hogy emlited – mondta élénken anyám. – Már sokszor beszélni akartam erről neked. Ez azért van, mert te az én nevemet viseled és az én vallásomban neveltelek. És én csakugyan református vagyok. De az apád zsidó. És ilyen módon te félig mégiscsak zsidó vagy.

Valami megkönnyebbülésfélét érzem. Hát mégsem egészen, csak félig. Mi az, hogy félig? Melyik tagom zsidó és melyik keresztény?

(Hunyady Sándor Családi Album)

Nádas Péter története még izgalmasabb, mert ugyanezt hasonlóan megismételte nemrég megjelent remek, nagy életrajzi regényében, a Világlágó részletek-ben.

Aranyszőke anyám nyitott nekem ajtót azon a délutánon. Délutáni tanításról jöttem haza az

iskolából, odakinn már csaknem teljesen sötét volt. A hosszú előszobában égett a villany. Kivételes eseménynek számított ez, mert csengetésemre az ajtót mindig a cseléd nyitotta ki. Szüleim a cselédet, a szociális egyenlőség kényes elvére való tekintettel, háztartási alkalmazottnak nevezték. Hivatali elfoglaltságaik miatt pedig, ilyen korai időpontban, még soha nem voltak otthon. Ezerkilencszáznegyvenkilenc késő ősze volt, vagy a következő kora tavasz; közel nyolcéves lehettem.

Az én aranyszőke anyám ezen a délutánon krémszínű selyemblúzt viselt, hosszú, szűk, felhasított, sötét színű szoknyát, és szépen formázott selyemharisnyás lábán kígyóbőrből készült, magas sarkú, fekete cipőt. Mintha valamilyen ünnepélyről érkezett volna vagy színházba készülődne. Ünnepélyes volt a tartása, a tekintete, s mindebben ott rezgett amaz izgékony sietőség, amit a kivételes események váltanak ki belőlünk.

Örömteli meglepettségemben rögtön valami nagyon fontosat akartam volna mondani neki.

– Mondtam, hogy én mennyire gyűlölöm a zsidókat.

Már az előbb kedvesen tarkón legyintett, most azonban ott is maradt a keze. Kérdezte, mért gyűlölöm őket, és úgy indultunk el nyugodalmasan beszélgetve a lakás barátságos mélye felé, mintha a tarkómnál fogva vezetne. Mondtam, hogy azért gyűlölöm őket, mert a mi urunkat megfogták és felfeszítették a keresztfára.

Biztosan számíthattam az egyetértésére, hiszen az igazságtalanságot ő legalább annyira gyűlölte, mint én a zsidókat. S ha éreztem valamit, akkor az nem volt más, mint hogy bátor kijelentéssel mégsem tudtam annyira meglepni őt, miként az a szándékomban állt. Közömbös maradt. Hol hallottam ilyesmiről, kérdezte.

Mondtam, a hittanórán.

Mindeközben a lépteinket úgy irányította, hogy a nagy előszobai tükör elé kerüljünk. Ott megálltunk. Néztam őt, amint a tükörben egymás mellett, talpig tükröződtünk. Nem kellett hozzá sok erőszak, úgy fordította el tarkómon nyugvó tenyerével a fejem, hogy egészen közelről, kizárólag magamat láthassam, és ne is kelljen rám mutatnia.

Akkor nézzed meg jól, mondta csöndesen, ott van egy zsidó neked, gyűlölheted, nyugodtan.”

(Nádas Péter: Évkönyv)

Jövő hónapban más írók hasonló történeteivel folytatjuk.

Kitűnő zsidók - kitüntetett zsidók

(VIII.) – Dr. Mező Ferenc

E sorozattal azoknak kedveskedünk, akik szeretik a régi történeteket, régi dokumentumokat, a régiségeket, a történelmet, vagy az írásokat melyek összefüggnek a zsidó múlttal-jelennel. Reméljük Önök hasonló szeretettel fogadják, s várják majd a következő számot, mint a képeslapok esetében. Most Dr. Mező Ferencsel, a Német Birodalom Olimpiai Érdemjel II. osztályának kitüntetés-jével ismerkedhetnek meg.

A kitüntetésről

Németország 1936 nyara. A nácik propaganda célból megrendezték a XI. Olimpiai Játékokat, melynek a birodalmi központ, Berlin adott otthont. A diktatúra bizonyítani akarta a gyilkos eszméktől és gyűlölethöz teli ország pozitív imázsát a többi nemzet számára.

A program hatalmas előkészületeket vett igénybe, már az akkori mértékkel is grandiózusra tervezett megnyitó ünnepség és a vendégek „kontrollálása” sem kis erőfeszítésbe került a birodalom rendszerfelügyeleti szerveinek (Gestapo, SS, Abwehr = elhárítás, stb.).

Az olimpia előkészületeiben aktívan résztvevők, hazai és külföldi sportolók, sport és politikai szimpatizánsok részére tervezték a Német Olimpiai Érdemrendet.

A kitüntetésnek három fokozata (osztálya) volt. Az első osztályt, amelyet nyakban kellett viselnie az adományozottnak, főként németek kapták. E fokozatból 767-et adományoztak.

A másodosztály szalagon függő, arany színű változat volt. Az érem minden fokozat esetében egy egymáson elforgatott ötágú kereszt, a felső keresztszárak végei ívesen V-alakban záródnak, míg a hátsóké egyenesek. A felső rész szárai fehér tűzománczva készültek, közepén található az olimpiát szimbolizáló ötkarika szintén fehér zománczva, míg a hátsó rész tetejére tervezték a birodalmi jelvényt markában tartó sas zománczott képét. A jelvény tetején található a függeszto karika.

A másodosztályt, cikkünk főszereplője mellett a németországi japán nagykövet is megkapta! Összesen 3364 személy tüntetett ki a II. és III. osztállyal, akik kisebb, de fontos szerepet játszottak az olimpia kapcsán. A harmadosztály megegyezett a másodosztály kinézetével, de anyaga nem arany színű, hanem ezüst volt. Szalagja vörös alapon, közepén öt fehér linea, a két oldalán fekete záró sávval.

A háborút követően, 1957-ben a német szövetségi kormány szigorúan tiltotta az önkényuralmi jegyeket magán hordozó kitüntetések viselését,

de azok nélküli példányokat továbbra is kithettek magukra nyilvános megjelenésekkor a jutalmazottak.

Az adományozotról

Mező Ferenc azon ritka zsidó származású kitüntettek egyike, aki életművével, munkásságával és a meghatározó korszakok túlélőjeként azzal büszkélkedhetett, hogy négy különböző korszakban kapott elismerő medálját egymástól különböző rendszerek vezetőitől!

Grünfeld Ferenc néven látta meg a napvilágot 1885-ben Pölöskefőn (Zalában). Családja egy erősen asszimilálódott zsidó vidéki család volt. Gelsen, Nagykanizsán és Zalaegerszegen járt középiskolába. A budapesti Tudományegyetemen latin-görög szakos tanári oklevelet kapott 1909-ben. Ezután Rákospalotán, majd 1913-tól Zalában lett tanító. Később a zalaszentgróti polgári fiúiskola igazgatója és a helyi sportegylet alapító elnöke.

A világháború kitörése előtti évben, 1913-ban vonult be a pozsonyi 72-es gyalogezredhez. Ott, mint tartalékos zászlós képzett frissen bevonult bakákat. 1914. november elején nevezték ki tartalékos hadnaggyá. 1915-ben a frontra került, ahol az oroszok ellen harcolt. Egy este Czarkowban rájuk támadt egy elit egység, ekkor Mező a legnagyobb golyózáporban fegyverrel a kezében kitört. Ezt követően kapta első háborús érdemérmét a *Signum Laudis*. Három évig tartó frontszolgálat alatt többször megsebesült. Leszereléséig számtalan magas katonai kitüntetést kapott, többek között a *Vaskorona Rend III. osztályát* is. A háború után Nagykanizsára ment tanítónak. A sport történetéről számtalan publikációja jelent meg. Mániákusan kutatta az emberi történelemben a sport szerepét. Főbb érdeklődési területei az atlétika, tenisz, birkózás és a sportlövészet voltak.

Első sportszakmai kötete 1923-ban látott napvilágot, Az ókori olimpia címmel. 1928-ban az Amszterdamban a szellemi olimpiai bajnok lett az Olimpiai játékok története című művével. Több nyelven beszélt, latinul, németül, angolul és ógörögül, mely nyelveket tanította is. Nemzetközileg elismert sportvezető volt.

A második világháború után, a Köznevelési Minisztérium munkatársa, 1947-től miniszteri tanácsos és a testnevelési ügyosztály. Még ebben az évben a Magyar Olimpiai Bizottság ügyvezető alelnökévé választották.

1948-ban St. Moritzban a téli olimpia után munkássága elismeréseként a visszahívott ifj. Horthy Miklós helyére(!) a NOB tagjai sorába választotta. Számtalan a sport és az olimpia történetével foglalkozó műve jelent meg.

1961. november 21-én hunyt el. Hamvai a Fiumei úti temetőben nyugszanak. Emlékét róla elnevezett iskolák, baráti körök, közalapítvány, emlékérem, emlékgyűrű, emléktáblák őrzik.

Kitüntetései

A német nyelven megjelent (1930) az olimpiák történetével foglalkozó tudományos könyve világszinten is kivívta a szakma elismerését. Ezért is kaphatta meg az 1936-os Berlini Olimpia idején a *Német Olimpia Érdemrend II. osztályát*. Mező Ferenc volt az egyetlen zsidó származású adományozottja a kitüntetésnek, amit személyesen nem vehetett át.

Kitüntetései között találhatók az I. világháborúból származó katonai érdemrendek, a német náci olimpiai kitüntetés, a Tildy-korszakban adományozott *Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje* és a *Szocialista Munkáért Érdemrend*, melyet 1958-ban adományoztak neki.

Források:

- wikipedia
- <http://tinyurl.hu/hq6F/>
- <http://tinyurl.hu/4YDR/>

A színes fotón látható kitüntetések nem Dr. Mező Ferenc kitüntetései, gyűjteményi rekonstrukciót képeznek. A német Olimpiai kitüntetés sem a II., hanem a III. osztály. A dokumentum Mező Ferenc főhadnagyi kinevezési okirata – gyűjteményi darab.

Jobb az Ö.valóhoz mindig hű maradni, mint eldobni az ősi örökséget!

Előző számunk ezen oldalán a családi élmények, emlékek alapján Szentgyörgyi Zsuzsa gondolatait olvashatták az asszimilációról. Arra kértük Önöket, írják meg véleményüket a témáról. Nos, egy levelet már kaptunk, s reméljük, jön még több is. Íme az első...

Thomas Frenkelnek hívnak és 1956-ban távoztam Magyarországról. Jelenleg ugyan távol élek szülőhelyemtől, de lapjukat rendszeresen megkapom, és elolvasom. Odaadó híve vagyok a Söletnek, és rendre érdeklődéssel olvasom az újabbnál-újabb szerzők írásait! És persze a régi rovatokat is. Nem szokásom vitákba bonyolódni, s most teszem, de Szentgyörgyi Zsuzsa írása, amely a zsidó asszimilációval kapcsolatban jelent meg, felkeltette érdeklődésemet, és arra az elhatározásra jutottam, hogy néhány gondolat erejéig megosztom Önökkel a saját hasonló tapasztalataimat.

Családunk eredendően vidéki ortodoxként élt, még a monarchia végnapjaiban is. Szüleim elmondása szerint rokoni kapcsolatok fűztek minket a híres kabbalista Frenkel rabbihoz, aki Szatmárnémetiben élt és tevékenykedett haláláig. Az első világháború végéig nagyszüleim Majorosbóli Pozsonyba költöztek, mivel egy ottani bank vette alkalmazásba nagyapámat, aki könyvelőként dolgozott. Családunk aprajánagyja Majorosban élt tovább, bár unokatestvéreim közül sokan szerencsét próbáltak, akadt, aki Ausztriába, más a tengerentúlra, vagy Budapestre költözött.

Abban az időben még természetes volt az, hogy aki vallásos zsidót foglalkoztatott, még ha maga

nem is volt zsidó, vagy vallásos zsidó, elfogadta, hogy az alkalmazásában álló hívő pénteki napokon hamarabb mehetett haza készülni a sabbatnak, és ünnepünkön a szabadnap sem volt kérdés számára. Tudtommal békésen megélték egymás mellett a hívő zsidók és a nem zsidók. Ennek ellenére akadtak mindig események, amelyek nem bírtak komoly erővel, mégis beárnyékozták a családjunk „jókedvét”. Akadtak, akik kellemetlenkedő, néhol vicces megjegyzéseikkel csúfolták öltözködésünket, családjunk szokásait, vagy csak irigyek voltak arra a családi kohézióra, ami akkor a mi 30 fős nagy családjunkat jellemezte.

Családunk baráti köréhez tartozók közül néhányan, akik nagyvárosokba költöztek és ott üzleti, szakmai karriert csináltak, szép lassan dobták le magukról a régi ruhadarabokat, majd a társaság, tfilint, s fokozatosan az ősi tradícióink minden jegyét! Végül, ahogy akkor mondták „elgajosodtak”. Miként a szerző is leírta, hasonlóan az ő családjához szép számmal voltak, akik a köserség, sábesz megtartásának elfeledtét még tudták tetézni a kikeresztelkedéssel.

Őszintén szólva, ha a nagy tragédia, a Holocaust nem következett volna be, akkor is fájó szívvel gondolnék az elveszett lelkeinkre, de úgy, hogy hatmillió mártírt adtunk még pluszban, akara-

tunk ellenére a sááni erők dühének, így ki merem mondani ugyanazt az igazságot, mint Szentgyörgyi Zsuzsa, azaz hogy minden kikeresztelkedés, a régi útról történt letérés értelmetlen volt. Lehetséges, sokan azt mondják, akik megtartották hitüket, szokásaikat sem jártak különbség, de kérem én, és azok, akik kikeresztelkedtek, ökö...???

Záró gondolat gyanánt szeretnék Önöknek feltenni egy költői kérdést. A hosszú-hosszú évezredekken keresztül a zsidó népet mindig üldözték, sohasem volt tartós béke az olajfák alatt. Erre a diaszpóra még több cőreszt zúdított a nyakunkba. Mégis, mártírjaink a vérükkel fizet-tek a hitükért. Gondoljunk csak Massadah hőseire! Mennyivel könnyebb lett volna a család apáknak, anyáknak megadni magukat a római agresszoroknak, mint a halált választani? Meggyőződésem, hogy mi, akik jogos örökösei vagyunk az őseinknek, akik haláluk halálával védtek hitünket, nem dobhatjuk szemétre az örökségünket csak azért, mert megbocsátást, vagy jóletet remélünk azoktól, akik mindig viszorogva, késüket a hátuk mögé rejtve szeretnének minket végleg eliminálni, ingóságainkat, vagy ingatlanjainkat magukénak tudni. Jobb az Ö.valóhoz mindig hű maradni, mint eldobni az ősi örökséget!

Thomas Frenkel

Szeretlek
Szeretlek a próbálkozásaid,
deges nézőkkel,
a régi mesékkel, az allokációk,
a vadonatúj, a topelázást,
az életet, a főzést,
kannak a pészékkel, a hűvös csaszemeket.
A Balaton, a kertem,
a balatoni kedvenst.
A zene, a pészák, a hűvös csaszemek,
a zene, a pészák, a hűvös csaszemek.

És tudjátok még mit szeretek?
Bajszolni, és titeket!

Meghívó
Battagató
Mandi
grafikai kiállítására

A kiállítás megnyitója: 2018. március 4. 14:00 h

Helyszín: Goldmark Terem
1075 Budapest, Wesselényi u. 7.

Megnyitja: dr. Fröhlich Róbert, országos főrabbi, a Dohány utcai zsinagóga főrabija
Kovács Bernadett a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola igazgatója
Lebár József grafikusművész
Fellépnek: Kardos Dániel gitárművész és tanítványai, a Scheiber Iskola tanulói
(Az időszak kiállítás 2018. április 29-ig tekinthető meg a Goldmark Tereben)

Moravetz Levente
Urbanesik Judit

Tökéletes szerelem

zenés vígjáték
két felvonásban

rendező
Buch Tibor

SZÁSZ KATALIN
KÖLLŐ BABETT
MÁDI PIROSKA
GÖTH PÉTER
CZAKÓ ADÁM

2018. március 01. csütörtök 19:00
Goldmark terem

Elkészült a nagy európai zsinagógatérkép

Láttak már zsinagógáktól hemzsegő térképet? Láttak olyan térképet, melyet jócskán fel kell nagyítani, hogy ne érjenek egymásba imaházaink? Nos, ha eddig még nem, akkor mostantól találnak ilyet! Európa háromezernél is több zsinagógája közül válogathatnak egy új térképen.

A második világháborút megelőzően majd 17 ezer zsinagóga volt Európában, mára csupán 3318 maradt, s ezek mindegyike megtalálható az adatbázisban <http://tinyurl.hu/v6M6>. Mára sajnos ezeknek is csak a negyede szolgál valóban zsinagógaként, a többi romos, vagy teljesen más funkciót kapott.

A térképen rengeteg információ közül választhatunk. Megnézhetünk egy-egy országot, de azt is, hogy milyen állapotban van jelenleg az adott zsinagóga, vagy éppen azt, hogy manapság mire használják. Akad rendőrségi épület, mecset, garázs és temetkezési vállalkozás irodája, de uszoda és szórakozóhely is. Böngésszék a rendkívül érdekes térképet! Érdemes!

Az egész tervet a Foundation for Jewish Heritage (FJH) nevű szervezet indította el, amely munkájával a zsidó örökség védelmére, valamint a rossz állapotban lévő épületek felújítására igyekszik támogatást nyerni. A térkép elkészítésére a jeruzsálemi Héber Egyetemen működő Zsidó Művészetek Központját kérték fel.

A térkép elkészítése másfél évet vett igénybe, és több évtizedes kutatómunka előzte meg. „A forrásanyagok többnyire a területhez kapcsolódó irodalomból, a zsidó örökségekhez és emlékművekhez kötődő monográfiákból, útikönyvekből származtak” – mesélte a projekt egyik vezetője, Sergey R. Kravtsov, aki azt is elárulta, hogy a Google Maps és a Google Street View funkciói is segítették munkájukat.

S már van kézzel fogható eredménye is a projektnek, ugyanis felújítanak egy fehérorosz és Walesben található zsinagógát is. Utóbbi helyen a döntéshozók meggyőzése révén, az egykori walesi zsinagóga Zsidó Múzeummá, a walesi zsidóság múzeumává válik.

/Forrás: The Jerusalem Post - <http://tinyurl.hu/iNjm/>

Majd kétezer éves művészi mozaikot találtak Izraelben

Különösen magas művészi szintű, 1800 éves mozaikot találtak Caesarea-ban egy ásatáson – jelentette a Jediót Ahronót című újság honlapja, a ynet.

A feltárást végző szakemberek szerint egy jómódú ember házát díszíthette egykor a rendkívül gazdagon mintázott, négyzetméterenként mintegy 12 ezer mozaikdarabot tartalmazó, tógás férfiakat ábrázoló mozaikkép.

Mellettük egy görög feliratot is tartalmaz az időszámításunk szerinti II-III. században, a római korban készült alkotás.

– A színes, különösen jó minőségű mozaik nagyobb, mint 5x3,5 méter.

Három figura látható rajta, színes geometriai formák, és egy hosszú görög felirat, mely megsérült, amikor a bizánci korban felhúztak fölé egy épületet – mesélte az ásatásokat vezető egyik régész,

Peter Gendelman. – A képen látható, tógát viselő férfiak egyértelműen magas társadalmi státuszúak voltak: a középső alak szemből látható, s a két oldalsó figura feléje fordul. Ha a mozaik egy gazdag otthon része volt, akkor

a tulajdonosokat mutathatja, ha középületet díszített, akkor az adományozót, vagy a város vezetőjét ábrázolhatja – tette hozzá a szakember.

Az ásatást az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA) közösen végzi a Természetvédelmi és Nemzeti Parkokkal. A munkálatok egy új sétány kialakítása és egy kereszteskori híd helyreállítása miatt indultak. Az építkezés teljes költsége várhatóan százmillió sékel (kb. hét és félmilliárd forint)

lesz, amelyet az Edmund de Rothschild alapítvány és a Caesarea-t fejlesztő szervezet közösen finanszíroz.

A régészek rábukkantak egy hatalmas épület egy részére is, amely a bizánci korban, 1500 évvel ezelőtt állhatott. A kutatók szerint egyfajta szabadidős, szórakoztató és üzletközpont lehetett. A mozaikpadló az épület alatti rétegben volt, s egy több száz évvel korábban készült ház része lehetett.

Az IAA szakemberei jelenleg azon dolgoznak, hogy a mozaik részei a helyükön maradjanak, és ne vesszenek el. Továbbá újratervezik a híd helyreállítását azért, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé váljék a mozaik.

Caesarea-t, a kor jelentős földközi-tengeri kikötővárosát az i. e. 37-től i. sz. 4-ig uralkodó I. Heródes király hozta létre, és nevezte el Augustus Caesar római császárról.

(MTI)

Sziksóra költözik a Szentföld

Fotók: Kodrucz Sándor

Kikár (Tér), a Szentföld képekben címmel nyílik március 8-án Kodrucz Sándor fotóművész kiállítása Sziksón. A tárlatot korábban már bemutatták Hernádkércsen és Encsen is. Idén eljut Alsómocsoládra, Miskolcra, Szegeden és Tokajban a zsinagógába, illetve várhatóan Sopronba is. Míg jövő januárban a Pestszentimrei Községi Ház, a Páva utcai Holokauszt Múzeum és a Bálint Ház ad ideiglenes otthont a több mint száz képnek. Valamennyi kiállítás kurátora, Pál István (az izraeli Rambo), a Magyar

Szentföld Alapítvány kommunikációs igazgatója.

A korábban, még Magyarországon főként sporteseményeket fotózó Kodrucz Sándor ezúttal Izrael szépségeit mutatja be, sokszor olyan perspektívából, amelyre nem is gondolnánk.

A szervezők mindenkit sok szeretettel várnak a március 26-ig látogatható sziksói kiállítás megnyitójára március 8-án, 16 órakor, az Inkubátorházba (Sziksó, II. Rákóczi Ferenc út 33.) Az eseményen Heisler András, a Mazsihisz elnöke is beszédet mond, illetve fellép a Sabbathsong Klezmer Band.

Goldmark Terem
Wesselényi u. 7.
2018. március 11.
vasárnap 19 óra

Purimi KlezMER KaBARE

HuMORban HemPeRGetett FeRGeTeGes KlezMER TréFás JeLeNeTeKkel

GaRai Róbert, MaSa Tamás, Masa Anita, Tarján Péter, Szabó Endre és a SaBBaThSONG Klezmer Band.

Jegyek: 2900,-Ft info: 0670 263 2059 www.jegy.hu
www.mazsihisz.hu www.sabbathsong.hu

A CleanArt Társulat és a BZSH-MAZSIHISZ közös szervezésében

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pézsach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szereteteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Landler László	március 2.	Dénes István	március 5.	Dr.Kéri Lajosné	március 12.	Raskó Magda	március 17.
Gerbel Jolán	március 3.	Tímárné Darvas Éva		Gáti Ödön	március 13.	Baráth Ferencné	március 21.
Ács Adalberg Tibor	március 4.		március 6.	Halmi Sándor	március 13.	Markovits Márkus	
Berkovits Judit	március 4.	Kövesi Lászlóné	március 7.	Kunos László	március 13.		március 23.
Dancz Béla	március 5.	Reich Ferencné	március 9.	Fenyves Miksáné	március 14.	Weisz Jenőné	március 23.
Kalmár-Marón Györgyné		Fekete Imréné	március 10.	Silberer Józsefné	március 16.	Tímár Zsuzsanna	március 28.
	március 5.	Grünwald Józsefné	március 12.	Tímár Jenő	március 16.	Reisner Sándor	március 30.

